

Hiper Ortamlarda Kaybolma Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hiper Ortamlarda Kaybolma Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22974>

Özet

Hiper Ortamlarda Kaybolma Ölçeği, bireylerin karmaşık dijital ortamlarda (örneğin, hipermetin tabanlı eğitim materyalleri veya web siteleri) gezinirken yaşadıkları bilişsel karışıklık ve yönelim kaybı (disorientation) düzeyini ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçeğin Türkiye uyarlaması 2004 yılında Şirin Karadeniz ve Ercan Kılıç tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçek, tek boyutlu bir yapıya sahip 10 maddeden oluşmaktadır ve eğitim yönetimi alanında güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler

Hiper Ortamlar, Kaybolma, Geçerlilik, Faktör Analizi, Uyarılma, Eğitim Teknolojisi, Bilişsel Yük.

Yazarlar

Şirin Karadeniz, Ercan Kılıç

Amaç

Ölçeğin temel amacı, kullanıcıların hipermetin veya hiperortam tabanlı dijital eğitim materyallerini kullanırken karşılaştıkları navigasyonel zorluklar ve bunun sonucunda ortaya çıkan kaybolma hissini nicel olarak belirlemektir. Bu kaybolma durumu, kullanıcıların nerede olduklarını bilmemesi, hedefine nasıl ulaşacağını kararlaştıramaması veya geri dönüş yolunu hatırlayamaması şeklinde ortaya çıkan bir bilişsel durumdur. Ölçek, özellikle eğitim teknolojileri ve kullanıcı deneyimi alanlarında materyal tasarımı etkinliğini değerlendirmek için kritik veriler sunar.

Yapı

Hiper Ortamlarda Kaybolma Ölçeği, teorik olarak hiperortam navigasyonunun zorluklarından kaynaklanan bilişsel yükü ve yönelim kaybını ölçmektedir. Uyarılma çalışması sonucunda ölçeğin 10 maddeden oluştuğu ve **tek boyutlu** bir yapıyı temsil ettiği tespit edilmiştir. Bu tek boyut, bireyin dijital materyalin düzenlenmiş biçimi karşısındaki algılanan karışıklık düzeyini kapsamaktadır. Ölçek, kullanıcıların sisteme olan güvenini veya memnuniyetini değil, doğrudan yaşadıkları **yönelim kaybı** deneyimini hedef alır.

Geçerlilik

Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla uyarılma çalışması kapsamında **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Analiz, ölçeğin tek bir yapıyı ölçtüğünü doğrulamaya odaklanmıştır. Bu analiz

sürecinde, orijinal madde havuzundan bazı maddeler çıkarılmıştır. Geçerlik sonuçları, ölçeğin teorik olarak ölçmeyi amaçladığı yapıya bağlı olarak farklı şekillerde ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenilirlik

Ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği, **Cronbach Alfa** katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda iç tutarlılık katsayısı **.77** olarak bulunmuştur. Bu değer, psikometrik standartlara göre kabul edilebilir düzeyde iyi bir iç tutarlılığı işaret etmektedir, yani ölçek maddeleri tutarlı bir şekilde aynı yapıyı ölçmektedir.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışmasında, ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek ve tek bir faktöre ulaşmak amacıyla keşfedici **faktör analizi** kullanılmıştır. Analiz sırasında, istatistiksel kriterleri karşılamayan maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Özellikle, yük değeri (factor loading) **.30'dan küçük** olan ve faktör ortak varyansı (communality) **.10'dan küçük** olan toplam 3 madde analizden dışlanmıştır. Bu eleme süreci sonucunda ölçek, istatistiksel olarak sağlam, tek boyutlu ve 10 maddelik nihai yapıya ulaşmıştır.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Maddeler ve Boyut: Tek boyutlu, 10 maddeden oluşmaktadır.

Derecelendirme: 5'li **Likert** Tipi Ölçek (Her madde için derecelendirme seçenekleri farklılık gösterebilir, ancak temel olarak 5 aşamalı bir yanıt formatı kullanılır.)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Üniversite öğrencileri veya Dijital Eğitim Ortamları Kullananlar (Orijinal çalışma, eğitim alanında yapıldığı için bu gruplar varsayılmaktadır.)

Yaş Grubu: Genç Yetkinler (18+)

Popülasyon Detayları: Ölçek, özellikle hipermetin veya karmaşık dijital arayüzlerle öğrenme materyali kullanan bireylerde navigasyonel kaybolmayı ölçmek için tasarlanmıştır.

Test Metodolojisi: Uygulama, dijital bir eğitim materyali veya arayüz kullanıldıktan hemen sonra gerçekleştirilen anket formatındadır.

Anahtar Kelimeler

Yönelim Kaybı, Hipermetin, Kullanıcı Deneyimi, Cronbach Alfa, İstatistiksel Geçerlik, Eğitim Yönetimi.

Yazarlar ve İletişim

Sorumlu Yazar: İrin Karadeniz

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi Yok

Kurumsal E-posta Adresleri: sirin@gazi.edu.tr (Sorumlu Yazar)

Yazın Adresi: Bilgi Yok

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı (Uyarlama): 2004

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar (İrin Karadeniz) ile iletişime geçilmesi önerilir.

Referanslar

Aşağıda, ölçeğin uyarlama çalışmasına ait akademik referans ve ilgili bağlantılar listelenmiştir:

Karadeniz, İ. & Kılıç, E. (2004). Adaptation of Disorientation Scale. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 39, 420-229.

Makalenin Dergipark bağlantısı: dergipark.ulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyasına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir:

Orijinal PDF indirme bağlantısı: hiper-ortamlarda-kaybolma-olcegi-toad.pdf

Hiper Ortamlarda Kaybolma Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddesi örneği, orijinal metinden alınmıştır ve değiştirilmemiştir.

Tek boyut ve 10 Madde: Materyalin düzenlenme biçimi kafanız ne kadar karıştırdı?